

kazili do živega, igrajo v njem osebni napadi veliko in glavno ulogo. Zlasti nekateri napredni učitelji, znani tudi našim bralcem, so sedaj predmet zlobnemu klerikalnemu zabavljanju in grdim klerikalnim lažem. Mi smo seveda preveč vzvišeni nad takim ostudnim početjem, zato pričakujejo gospodje v ljubljanskem šenklavškem farovžu in v Ovijačevi hiši zaman, da bi reagovali na izbruhe osebne antipatije in na lažnjiva natančevanja. Ako se s tem strinjajo nauki katoliške vere, ki jo nosijo vedno na jeziku, katere so pa njih srea prazna, nam tudi prav! V tem pogledu si smemo laskati, da smo boljši katoličani nego so oni, zakaj nikoli nismo in ne bomo rili po blatu, da bi z umazanimi rokami ometali — in to po krivici! — politiškega nasprotnika. Kar smo doslej očitali klerikalizmu, smo tudi vse dokazali: stvarni argumenti niso v našem boju nikoli podlegli osebnim napadom. Zato je naša vest mirna in čista! Tako ostane tudi v bodoče!

Ker smo preverjeni do duše, da trpimo samo zaradi klerikalizma največje krivice, zato bomo nadaljevali proti njemu boj z vsemi svojimi silami in z neomajnim sklepom, da ne pridemo nikdar in nikoli prosit oproščenja tjakaj, kjer bi morali nam dati zadoščenje!

Kadar pride do izboljšanja naših plač bodisi potom novih davkov ali doklad, bodisi kako drugače, takrat bomo pač nastopili z zahtevo, da se od plačevanja v svrhu regulacije učiteljskih plač izključi dr. Šusteršič, ker bi rajši poginili od glada nego prejeli iz njegovih rok samo pol vinarja!

Sovraštvo do početja kranjskih klerikalcev je sedaj doma povsod, koder deluje slovensko učiteljstvo. Simpatije vseh poštenih ljudi so na naši strani. To dejstvo nam daje moč in pogum.

* * *

Gibati so se začela tudi naša okrajna učiteljska društva. Učiteljsko društvo za kranjski okraj je zborovalo dne 3. t. m. na Primskovem in sprejelo enoglasno te-le resolucije:

I.

Podpisano učiteljsko društvo protestuje proti nečuvenci klerikalni anarhiji v deželnem zboru kranjskem, ki je naperjena proti izboljšanju učiteljskih plač in preti zato neizmerno škodovati našemu ljudskemu šolstvu, ki ostane kmalu brez učiteljstva, ker beže mlade učne osebe zaradi sramotno nizkih plač kar trumoma iz dežele.

II.

Podpisano učiteljsko društvo protestuje najodločneje proti učiteljstvu skrajno žaljivemu, njega ugled in veljavo kratačemu in naravnost proti telesni varnosti učiteljstva naperjenemu, docela neosnovanemu hujskanju dr. Šusteršiča in njegovega glasila „Slovenca“.

III.

Podpisano učiteljsko društvo apeluje na vse merodajne faktorje in korporacije, kakor na deželnozborsko večino in deželno vlado kranjsko, da varuje ugled in veljavo kranjskega učiteljstva z vsemi silami in z vsemi pripustnimi sredstvi pred brezvestnimi hujskači in obrekljivci.

IV.

Podpisano učiteljsko društvo apeluje na vse merodajne faktorje in korporacije, da si v interesu šolstva in učiteljstva

ter zato v interesu blaginje dežele kranjske z vsemi silami prizadevajo, da se nemudoma uredi plače kranjskega učiteljstva v smislu resolucije B zadnjega velikonočnega učiteljskega shoda v Ljubljani.

V.

Podpisano učiteljsko društvo se strinja s pisavo „Učit. Tovariša“ ter zahvaljuje njega urednika na možatem in odločnem nastopu proti najhujšemu in najnevarnejšemu sovražniku svobode naroda vobče, učiteljstva posebej, in ga prosi naj vztraja na sedanjem težavnem potu še v nadalje v procvit šolstva in učiteljstva.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj.

Fr. Luznar, t. č. predsednik.

Zdravljenje naših bolnih razmer.

II.

Vprašanje:

Nameščena sem bila z dekretom okrajnega šolskega sveta X z dne . . . št. . . brez zrelostnega izpričevala za pomožno učiteljico na ljudski šoli v D . . . V dekretu stoji doslovno: „Mit der Rechtswirksamkeit vom 15. April 1903 auf die Dauer des Bedarfes . . .“ Deželni šolski svet v Gradcu je moje imenovanje potrdil, a mi je nakazal plačo le za mesece letnega polletja, za glavne počitnice nič, potem pa, začeniši z dnevom zimskega polletja dalje letno nagrado 720 K. Za glavne počitnice mi je torej odtegnil 90 kron. Ali je to postopanje deželnega šolskega sveta v zakonu utemeljeno, in kaj mi je storiti, da doženem svojo pravico?

Milica.

Odgovor:

Blagovoli vložiti pri svojem šolskem vodstvu sledeče, s kolkom za 1 K kolkovano vlogo:

Visoki c. kr. deželni šolski svet v Gradcu!

Okrajni šolski svet X. me je z nastavnim dekretom (recimo) z dne 2. aprila 1903, št. 306 na mojo prošnjo nastavljal za pomožno učiteljico za trajanja potrebe na dvorazredni ljudski šoli v D. s pravomočnostjo, začeniši z dnem 15. aprila l. 1903. z naročilom, to službo takoj nastopiti ter se tamkajšnjemu načelniku krajnega šolskega sveta in šolskemu vodji v svrhu uvedanja v službo predstaviti, kakor to dokazuje priloga A. (Dekret).

Temu naročilu sem se takoj odzvala ter sem nastopila podeljeno mi službo dne 15. aprila 1903. Sklicujem se na tozadevno uradno naznanilo šolskega vodstva v D. o nastopu moje službe, odposlano v svrhu nakazanja moje nagrade naravnost vis. c. kr. dež. šolskemu svetu.

Vis. c. kr. deželni šolski svet mi je s svojim ukazom (recimo) z dne 26. aprila 1903., št. 4368, nakazal nagrado po 60 K le za mesece letnega šolskega polletja, nadalje začeniši z dnevom zimskega polletja naprej letnih 720 K, za glavne počitnice se mi torej nagrada ni nakazala in s tem se mi je odtegnilo pripadajočih 90 K.

Smatram imenovani ukaz vis. c. kr. deželnega šolskega sveta v zakonu nentemejenim in dokazujem izrečeno neutemeljenost s sledečimi določbami:

1.) Odstavek 3. § 9. zakona z dne 19. septembra 1899. dežel. zakonika in naredbenega lista št. 73 veljaven za voj-

vodino Štajersko določa izrečno, da dobe pomožne učiteljske osebe, ki nimajo izpričevala, letno nagrado 360 gl. = 720 K. Brez dvombe pripada torej tudi meni letna nagrada 720 K.

2.) Pod letno nagrado se v mojem slučaju razumeva nagrada, pripadajoča mi od dneva mojega službenega nastopa t. j. od dne 15. aprila 1903. do 15. aprila 1904. v znesku 720 K, ki se mi nakaže v enakih mesečnih obrokih brez ozira na počitnice. Ako bi rečeni zakon izključil počitnice, potem bi se pomožnim učiteljem morali odtegovati zneski ne samo za dobo glavnih, temveč tudi binkoštnih, velikonočnih, božičnih itd. počitnic. Kaj sličnega v imenovanem zakonu ni povedano in torej izključen je nagrade za glavne počitnice v ukazu vis. c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 26. aprila 1903., št. 4368, v zakonu ni utemeljeno.

3.) Pod izrazom „letna nagrada“ se ne razumeva nagrada za šolsko leto, zakaj isto šteje v smislu § 8. šolskega in učnega reda z dne 20. avgusta 1870. le 46 tednov, sicer bi se morala letna plača tudi pri provizoričnih in definitivnih učiteljih po analogiji nanašati le na teh 46 tednov in bi torej v glavnih počitnicah ne dobivali plače; temveč izraz „letna plača“, „letna nagrada“ se nanaša na službeno kalendarsko leto z 12 meseci, oziroma 52 tedni, računajoč od dneva službenega nastopa, ter se pri tem ne sme ozirati na dueve, v katerih se ni podučevalo.

4.) V smislu priloženega nastavnega dekreta in v smislu mojega resničnega šolskega nastopa je postal odstavek 3. § 9. zak. z dne 19. septembra 1899. za mojo osebo pravomočen z dnem 15. aprilom 1904. in ostane takšen tako dolgo, dokler se mi ne izroči odstavni dekret, kar se še doslej ni zgodilo, ali pa dokler se sama ne odpovem službi.

5.) S stališča vsakdanjih svojih življenjskih potreb moram spoštljivo omeniti, da moram tudi v glavnih počitnicah plačevati hrano, obleko, stanarino itd. ravno v isti meri kakor v šolskih dnevih, in se je postavodajna oblast pri sestavljanju zakona na to ozirala in poslej ni nastopil noben zakonito utemeljen vzrok, ki bi dajal vis. c. kr. deželnemu šolskemu svetu kot izvrševalni oblasti II. instance povoda, ta ozir na potrebe vsakdanjega življenja prezreti.

Oprta na te razloge, prosim spoštljivo:

Visoki c. kr. deželni šolski svet blagovoli svoj ukaz z dne 26. aprila 1903., št. 4368, kot v zakonu neutemeljen razveljaviti ter mi nagrado tudi za glavne počitnice 1903 t. j. za dobo od do 1903 v znesku 90 K priznati in nakazati.

V D, dne

Podpis:

Z besedilom te vloge opozarjam vse pomožne učiteljske osebe na Štajerskem, ki se jim nagrada v glavnih, oziroma katerih drugih počitnicah v času njihovega službovanja ni nakazala, na storjeno jim krivico.

Zakon z dne 19. septembra 1899., dež. zak. in nared. list št. 73, veljaven za vojvodino Štajersko, je stopil v veljavo dne 1. julija 1899. Naj torej blagovoli storiti podobne korake, da se jim nepriznani zneski priznajo in nakažejo. Razumeva se ob sebi, da se pomožni učitelji na Kranjskem in v drugih deželah ne morejo tega zakona posluževati. Najti pa bo gotovo tudi zanje pripomoček, da se jim ne kratijo dohodki.

Tovarišico Milico pa prosim, naj svoječasno naznani uspeh svoje vloge uredništvu „Učiteljskega Tovariša“ in mu doloži besedilo dotičnega akta.

Dohtar Rovani.

Glavna skupščina „Saveza hrvatskih učiteljskih društava“.

(Dalje.)

Milan Pejnović, vadniški učitelj v Zagrebu, razpravlja o petletnicah, oziroma o praksi, po kateri izgubi ljudskošolski učitelj kvinkvenije, zlasti če službuje na kaki višji ljudski šoli, na vadnici ali na učiteljišču.

Naslednji govornik je bil Ivan Kovačević, učitelj vadnice v Petrinji, ki je razmotrival jako obširno vprašanje kakov uradnik je ljudskošolski učitelj, ter je poročal o nestrokovnem nadzorstvu šole po šolskih odborih in krajnih šolskih nadzornikih. Učitelji niso ne državni ne deželni ne občinski uradniki, oni so po § 110. šol. zak. „javni činovniki“, ali ta pojem je tako obsežen, da se pod njim more razumevati vse osebe, ki služijo javnim uvedbam, tudi one nižje kategorije, kakor so n. pr. člani javne varnosti, eksekutorji i. t. d. Tako tedaj s pojmom „javni činovnik“ ni položaj učiteljstva niti najmanj urejen, kakor to pri ostalem deželnem in državnem uradništvu. Razpravljajoč razliko med učiteljstvom in uradništvom, navaja govornik zapostavljanje učiteljstva v materijalnem kakor tudi v moralnem položaju.

Ne morem, da bi tudi ob tej priliki ne poudarjal, da učiteljstvo v svoji preveliki požrtvovalnosti in navdušenosti po strokovni popolnitvi dela na svojo gmotno škodo, pač pa na korist občine in dežele. Ono je razen mnogih drugih institucij zamislilo in osnovalo učiteljska društva širom domovine. Ono pohaja skupščine teh društev kakor tudi glavne skupščine svojega „Saveza“ v Zagrebu ob svojih stroških, ker so tudi doneski poedinih društev svojim delegatom zložili učitelji, četudi se zaradi tega zadolžijo, oziroma oškodujejo in prikrajšajo svojo obitelj. Poročevalec dokazuje nato, da bi pravzaprav morala dežela, oziroma država skrbeti za učiteljske sestanke ter plačevati dnevno in potnino.

Nadalje je omenjal, da se tudi pri odmerjanju selitvenih izdatkov prikrajšuje učiteljstvo na vse mogoče načine ter navajal več drastičnih primerov.

Razmotrival je vprašanje, čigar uradnik naj je učitelj, ter prišel do zaključka, da bi pravzaprav moral biti deželni uradnik, seveda bi kot tak moral imeti tudi vse ugodnosti, deželnim uradnikom pripadajoče. Razen gmotnega zapostavljanja je največja rana, iz katere nam krvavi srce, največja zavora našemu vozu, v katerem razvažamo luč prosvete, ki nam drugače blago in sladko delo napravlja težavnejše, dejstvo, da je učitelj več nego kdo drugi podvržen vsakojakemu in nestrokovnemu nadzorstvu.

Z rezkimi besedami je na podlagi mnogih dokazov obsodil delovanje krajnih šolskih svetov, ki bolj ovirajo nego pospešujejo delo učiteljstva. Tudi krajni šolski nadzornik je nepotreben.

V smislu visoke naredbe o upravi ljudskih šol bi moral krajni šolski nadzornik biti univerzum pedagoško-didaktičnega znanja, moral bi biti učitelj učitelju, ker se njegova nadzorovalna oblast razteza razen paznosti na zunanost šole tudi na njeno notranost t. j. na pouk, učno metodo, potem na nadaljno izobrazbo učiteljstva in na vse, kar je možno pospeševati notranje poboljšanje šole, zavoljo tega mora paziti na to, ali je zaradi uspešnega poučevanja več oddelkov v eni učni sobi primerno razdeljeno, kako učitelj poučuje in z deco postopa, ali rabi predpisana učila in knjige, ali v svojem stanu napreduje i. t. d.